

Brüssel, 7.5.2013
COM(2013) 257 final

KOMISJONI ARUANNE

2012. aasta konkurentsipoliitika aruanne

{SWD(2013) 159 final}

SISSEJUHATUS

Euroopa Liit (EL) on maailma suurim majandus- ja kaubanduspiirkond. ELi ainulaadne paremus ja selge suhteline eelis ülemaailmsel areenil on tema ühtne turg, mis hõlmab rohkem kui poolt miljardit tarbijat ja üle 20 miljoni ettevõtja.

Alates ühtse turu loomisest on selle täiustamine ja laiendamine toimunud paralleelselt ELi konkurentsipoliitika väljatöötamisega. Esimesed olulised konkurentsieeskirjade rikkumisega seotud kohtuasjad, mis käsitlesid kaubandustõkkeid ühtsel turul, jäävad 1960. aastatesse; täpsemalt tehti 1964. aastal teedrajav kohtuotsus *Grundig-Consteni* vastu. Nimetatud kohtuasi oli seotud turu jagamist käsitleva kokkuleppega, mis tõi kaasa suured hinnaerinevused Prantsusmaa ja Saksamaa vahel. Järgnevates kohtuasjades kinnitas Euroopa Kohus *Grundig-Consteni* kohtuotsust ning kordas oma seisukohta eraõiguslike piiriülese kaubanduse ja konkurentsi tõkete küsimuses¹. Ühinemiskontrolli määruse vastuvõtmisega 1989. aastal saavutati ELi konkurentsipoliitika kvaliteedis uus tase, mis kajastas siseturu arengut alates ühtse Euroopa akti jõustumisest 1987. aastal. ELi konkurentsipoliitikas võeti arvesse uut turuolukorda, mis pakkus Euroopa ettevõtjatele suuremaid võimalusi piiriüleseks ühinemiseks ja vara omandamiseks. Ka riigiabi kontrollist on järk-järgult saanud ühtse turu oluline tugisammas, millega tagatakse äriühingutele võimalus konkureerida võrdsetel tingimustel, olenemata nende asukohast, ja nähakse ette kaitsemeetmed selliste liikmesriikide vastu, kes püüavad üksteise ja Euroopa Liidu üldiste huvide arvel oma ettevõtjaid üha enam toetada. Määruse (EÜ) nr 1/2003 vastuvõtmine kümme aastat tagasi tähistas uue etapi algust ELi konkurentsieeskirjade jõustamisel, milles on väga aktiivselt hakanud osalema riiklikud konkurentsiasutused. Praegu tegelevad ELi konkurentsieeskirjade jõustamisega ühtsel turul mitmesugused osalejad, lähtudes ühesugustest hindamisnormidest. Selline süsteem on märgatavalt parandanud ELi konkurentsieeskirjade jõustamise taset ja on Euroopas piiriülevalt tegutsevatele ettevõtjatele võrdsete võimaluste loomise alus.

Ilma tõhusa ELi konkurentsipoliitikata ei suudaks ühtne turg oma täielikku potentsiaali saavutada. Selle puudumisel ei suudetaks tagada, et avalik-õiguslikke kaubandus- ja konkurentsitõkkeid, mida vaba liikumise eeskirjadega on enam kui poole sajandi vältel kõrvaldatud, ei asenda eraõiguslikud tõkkeid. Samuti ei takistaks miski liikmesriikidel moonutada kaubandust ja konkurentsi mitmesuguste toetuste kaudu; sellises olukorras oleksid eelisseisus loomulikult suurema eelarvega riigid. ELi konkurentsipoliitika nõrgendamine kahjustaks ühtset turgu ja seeläbi majanduskasvu võimalusi ELis, kus üksikud majandused on üksteisest üha enam sõltuvuses (eeskätt eurotsoonis). Samal ajal on konkurentsipoliitika ülitähtis ka selleks, et võimaldada ELil otsustavalt tõkestada turgu valitseva seisundi kuritarvitamist, kartelle ja tarbijaid kahjustavat kooskõlastatud tegevust.

2012. aastal jätkas Euroopa Komisjon ühtse turu nõuetekohase toimimise tagamist, hoolimata üksikutest üleskutsetest suhtuda majanduskriisi taustal ettevõtjate või liikmesriikide konkurentsivastasesse käitumisse leebemalt.

Vale aeg konkurentsieeskirjade jõustamise leevendamiseks

Seda näitlikustab kümme aastat tegutsenud ülemaailmne kartell kuvarite ja telerite värvikineskoopide sektoris, mille puhul on ühtsel turul esinenud kõige tõsisemat konkurentsivastast käitumist. Kuvarite ja telerite värvikineskoobid on põhikomponent teleri- ja arvutiekraanide valmistamisel, moodustades 50–70 % nende

¹ 13. juuli 1966. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-56/64 ja C-58/64: *Grundig-Consten*, EKL 1966, lk 299. Vt ka 4. oktoobri 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-403/08 ja C-429/08: *Football Association Premier League jt*.

hinnast. 5. detsembril 2012 trahvis Euroopa Komisjon seitset rahvusvahelist kontserni kahe kartelli moodustamise eest kokku 1 470 515 000 euroga.

Terve 2012. aasta vältel jätkati kõikide ELi konkurentsipoliitika vahendite – konkurentsi- ja ühinemiseeskirjade jõustamine ning riigiabi kontroll – kasutamist mõjutusvahenditena ühtse turu olulistes osades. 2012. aastal möödus ka kaksikümne aastat Euroopa ühtse turu taaskäivitamisest 1992. aastal. Seega keskendutakse käesolevas konkurentsipoliitika aruandes konkurentsipoliitika rollile majanduskasvu mõjutajana ühtsel turul. Ühtlasi jätkas komisjon 2012. aastal koostööd riiklike konkurentsiasutustega, et tagada ELi konkurentsieeskirjade ühtne kohaldamine. Eelkõige tegi komisjon riiklike konkurentsiasutustega tihedat koostööd Euroopa konkurentsivõrgustikus, püüdes muu hulgas soodustada selliste ELi konkurentsieeskirjade jõustamise siseriiklike menetluste lähenemist, mis ei ole ELi õigusega üldiselt reguleeritud.

Möödunud aastal pöörati ELi konkurentsieeskirjade jõustamisel eritähelpanu nendele sektoritele, millel on ELi majandusele süsteemne ja valdkondadeülene mõju, näiteks finantsteenustele, sellistele tähtsatele võrgutööstustele nagu energia, telekommunikatsioon ja postiteenused, aga ka teadusmahukatele turgudele, näiteks nutitelefonidele, e-raamatutele ja ravimitele. Nendes sektorites täiendab ELi konkurentsieeskirjade jõustamine (mis toimib peamiselt tagantjärele) ühtse turu õigusakte.

Paljusid käesolevas aruandes käsitletud küsimusi uuriti terve aasta vältel toimunud komisjoni pidevas struktureeritud dialoogis Euroopa Parlamendiga (vt punkt 5 „Konkurentsialane dialoog teiste institutsioonidega”; üksikasjalik teave on esitatud ka käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis).

1. ÕIGLASEMAT JA LÄBIPAISTVAMAT FINANTSSEKTORIT TOETAV KONKURENTSIPOLIITIKA

Jätkusuutliku majanduskasvu taastamise vajalik eeltingimus on elujõuline, läbipaistev ja konkurentsivõimeline pangandussüsteem, mis pakub reaalmajandusele rahalisi vahendeid. Praegune finants- ja majanduskriis sai alguse finantssektorist ning igasuguse kriisist väljumise strateegia puhul on tingimata vajalik tegeleda selle algpõhjustega. Seda arvesse võttes jätkas Euroopa Komisjon 2012. aastal riigiabi eeskirjade kohaldamist ELi pangandussektori asjaomaste osade kontrollimiseks. Tegevuse põhiosa oli seotud pankade ümberkorraldamisega, et lähitulevikus ei oleks vaja kasutada rohkem maksumaksjate vahendeid. Nendel juhtudel, kui panku ei olnud võimalik ümber korraldada, kasutati riigiabi kontrolli sisulise lahendusmehhanismina kuni terviklikuma ühtse turu õigusakti kehtestamiseni². Ühinemis- ja konkurentsieeskirju kasutati ka selle tagamiseks, et ühtse turu aluseks on läbipaistev ja konkurentsivõimeline finantssektor³.

Ajutine erikord kui pankade ümberkorraldamise vahend ja sisuline lahendus

Kui finantskriis 2008. ja 2009. aastal algas, sai riigiabi kontrollist peamine ELi tasandi vahend sellise enneolematu olukorra lahendamiseks (pigem selliseks kujunedes, mitte niivõrd kavandatult). Laiema finantssüsteemi kaitsmiseks kehtestas komisjon kiiresti spetsiaalse

² Komisjon esitab ettepaneku ühtse pangakriiside lahendusmehhanismi kohta. 2012. aasta detsembri Euroopa Ülemkogul lepiti kokku, et kõnealuse ettepanekuga „tutvuvad esmajärjekorras kaasseadusandjad, et võtta see vastu Euroopa Parlamendi praeguse koosseisu ametiaja jooksul”.

³ Vastusena Euroopa Parlamendi ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee üleskutsele võtta meetmeid õiglase, hästi reguleeritud ja läbipaistvate finantsturgude toetamiseks.

riigiabisüsteemi, et teostada kontrolli valitsuste üle raskustes olevate pankade päästmisel⁴. Ühtlasi oli kõnealune erisüsteemi kavandamise eesmärk tagada ühtse turu nõuetekohane toimimine. Oht ühtse turu toimimisele oli ilmne pelgalt valitsuste sekkumise ulatuse põhjal. Ajavahemikul 1. oktoobrist 2008 kuni 2011. aasta lõpuni kanti pankadele üle ligikaudu 1,6 triljonit eurot. ELi riikide valitsuste antud tagatised olid tegelikult kolm korda suuremad. Valdav osa sellest summast anti valitsuste garantiidena pankade kohustustele ja muus vormis likviidsustoetusena, mis moodustas rohkem kui 9 % ELi SKPst, samas kui rekapitalizeerimine ja toetus langenud väärtusega varadele oli kokku üle 3 % ELi SKPst. Ajutise erikorruga tagati jätkuvalt, et kogu ühtsel turul toetatakse asjaomaseid panku samadel tingimustel. Vastavalt kõnealustele ajutistele eeskirjadele, mis jäävad jõusse seni, kuni see on turu- ja majandusolukorda arvestades vajalik, võivad ELi raskustes pangad saada valitsuse toetust tingimusel, et nad korraldatakse ümber.

Finantssektori parandamine reaalmajanduse toetamiseks, kaitstes samas maksumaksjaid

Üksikute pankade ümberkorraldamisel lähtuti jätkuvalt kohustusest tagada reaalmajandust toetavad elujõulised ärimudelid. Kulude kärpimise, investeringust väljumise ja põhitegevusele keskendumisega seotud otsuseid tehti muu hulgas Saksa liidumaade pankade (*NordLB* ja *BayernLB*), Hispaania pankade *CAM* ja *UNNIM* ning Läti *Hüipoteegipanga* kohta⁵. Eritähelepanu pöörati selle tagamisele, et maksumaksja raha kasutatakse pankade pikaajalise elujõulisuse saavutamiseks ning et keskpika ajavahemiku jooksul makstakse maksumaksjatele nende raha ilma kahjumita tagasi; tegelikult on mõni abisaaja juba alustanud valitsuselt saadud toetuse tagasimaksmist⁶.

Iirimaa, Portugali ja Kreeka majanduse kohandamise programmide raames oli riigiabi kontrollil jätkuvalt suur roll nende riikide terve pangandussektori ümberkorraldamisel⁷ osana laiematest jõupingutustest, milles lisaks komisjonile osalesid ka EKP ja enamikul juhtudel IMF. Ka siinkohal oli põhiküsimus ühtse turu terviklikkuse tagamine suure avaliku finantstoetuse taustal.

Hispaania pangandussektori ümberkorraldamine

2012. aasta juulis leppis eurorühm kokku vastastikuse mõistmise memorandumis, mis käsitles Hispaania finantssektori programmi. Vastastikuse mõistmise memorandumis alusel teostati range stressitest, mis hõlmas kolmeaastast ajavahemikku kuni 2014. aastani. Stressitesti käigus tehti kindlaks ligikaudu 60 miljardi euro suurune kapitalipuudujääk kümnes pangas. Neist pankadest kaks, Banco Popular ja Ibercaja suutsid kaasata vajaliku kapitali turult või juhtimismeetmete kaudu. Ülejäänud kaheksa panka, mis ei suutnud puudujääki erasektori ressurssidest katta, rekapitalizeeriti programmi vahenditest ning need kas korraldatakse ümber või tuuakse pangakriisist välja riigiabi eeskirjade alusel. Esimesse rühma kuulusid juba Hispaania ametiasutuste kontrolli all olevad pangad *BFA/Bankia*, *Catalunya Caixa*, *Nova Caixa Galicia* ja *Banco de Valencia*. Kõnealuste pankade ümberkorralduskavad kiideti heaks 28. novembril 2012. Teise rühma puhul, kuhu kuuluvad *Banco Mare Nostrum*, *Banco CEISS*, *Caja3* ja *Liberbank*, võeti ümberkorraldusotsused vastu 20. detsembril 2012. Tänu sellele oli terve Hispaania finantssüsteem 2012. aasta lõpuks täielikult kapitaliseeritud. Nimetatud pankade ümberkorralduskavade eesmärk on taastada nende elujõulisus ja suutlikkus pakkuda reaalmajandusele krediiti, minimeerides samal ajal kulud maksumaksjale ja piirates konkurentsimoontusi minimaalselt vajalikuga. Kõnealuse kaheksa panga 57 miljardi euro suurusest kapitalivajadusest 37 miljardit eurot tuleb ELi Hispaania finantssektori programmist. Ülejäänud 18 miljardist eurost 12 miljardit eurot moodustab allutatud võlainstrumentide omanike poolne koormuse jagamine, viis miljardit eurot saadakse pankade varade

⁴ Põhimõtteliselt tähendavad erieeskirjad seda, et finantssektori suhtes ei kohaldata päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antavat riigiabi käsitlevaid tavaeeskirju (vt IP/11/1488).

⁵ Tervikliku ülevaate saamiseks vt käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi 2. lisa.

⁶ Vt muu hulgas juhtum SA.28487 (vt pressiteade IP/12/847).

⁷ Samuti vajaduse korral pangakriisi lahendamisel nagu Kreeka Põllumajanduspanga puhul.

võõrandamisest ning üks miljard eurot kinnisvaralaenude üleandmisest Hispaania ametiasutuste loodud rämpspangale SAREB.

Konkurentsipoliitika täiendab ELi ühtset turgu käsitlevaid õigusakte, mille eesmärk on suurendada finantsturgude läbipaistvust, õiglust ja usaldusväarsust

Koostamisel on ambitsioonikas ühtse turu eeskirjade pakett finantsturgude läbipaistvamaks muutmiseks, et tegeleda finantskriisi algpõhjustega sellistes valdkondades nagu tuletisinstrumentid. ELi konkurentsipoliitika loomulikult toetab sellist jõupingutust seadusandluse valdkonnas. Läbipaistvus on konkureerivate turgude jaoks määrava tähtsusega.

2012. aastal jätkas komisjon mitme konkurentsieeskirjade rikkumist käsitleva juhtumi uurimist, mis olid seotud viiteintressimäärade *LIBORi*, *EURIBORi* ja *TIBORiga*. Mitme panga ja maakleri suhtes on käimas uurimine. Kõnealuste viiteintressimääradega seotud tuletisinstrumentide tähtsust ei ole võimalik üle hinnata. Rahvusvaheliste Arvelduste Panga sõnade kohaselt oli kõikides väeringutes intressimäärade tuletisinstrumentide bruto-turuväärtus 2012. aasta juunis 19 triljonit USA dollarit⁸. Neil toodetel on võtmeroll ühtse turu riskide juhtimisel. Komisjoni konkurentsieeskirjade rikkumist käsitlevad uurimised algatati enne *LIBORi* skandaali, mille käivitas *LIBORi/TIBORi* ja hiljem *EURIBORi* viiteintressimääradega manipuleerimise avalikustulek, mis tõi kaasa ka kriminaaluurimised ja finantsmääruse alusel algatatud uurimised mitmes jurisdiktsioonis. 2012. aasta juulis muutis komisjon varasemat seadusandlikku ettepanekut, et hõlmata sellesse ka *LIBORi* skandaaliga seotud manipuleerimise liik, muutes selle kuriteoks.

Komisjon tegeles ka kahe 2011. aastal algatatud konkurentsieeskirjade rikkumise uurimisega krediidiriski vahetustehingute turul. Eelkõige jätkas komisjon mitme juhtiva investeerimispanga ja teabeteenuse osutaja vahelise koostöö uurimist. Uurimise eesmärk on teha kindlaks, kas kõnealused osalejad takistasid oma tugeva positsiooni säilitamiseks kasumlikul börsivälisel krediidiriski vahetustehingute turul börsil kaubeldavate krediidiriski vahetustehingutega seotud tuletisinstrumentide arengut sellisel viisil, mis võis rikkuda ELi konkurentsioigust.

Komisjoni ja ELi seadusandja kooskõlastatud jõupingutusi finantsturgude läbipaistvuse suurendamiseks ühtse turu õigusaktide kaudu võivad õõnestada konkurentsivastased salakokkulepped ja rikkumised. ELi konkurentsipoliitikat saab kasutada ja kasutataksegi ühe osana mitmekesisest heastamiseetmetest⁹.

2012. aastal kasutas komisjon ka oma ühinemiskontrolliga seotud vahendeid, et tagada konkurentsivõimelised hinnad äriühingutele, kes investeerivad oma riskide juhtimiseks ELis tuletisinstrumentidesse. 1. veebruaril 2012 keelas komisjon *Deutsche Börse* ja *New York Stock Exchange Euronexti* kavandatud ühinemise. Komisjon järeldas, et sellise ühinemise puhul kaoks konkurents ja see tooks kaasa monopolilähedase seisundi mõnel tuletisinstrumentide turul, eeskätt Euroopa üksikaktsia- ja aktsiaindeksipõhiste tuletisinstrumentide ning Euroopa intressimäärade tuletisinstrumentide ülemaailmsedel turgudel. Kõnealustes valdkondades olid kaks asjaomast börsi tegelikult ainsad usaldusväärsed üleilmsed osalejad. Komisjon leidis, et

⁸ Rahvusvaheliste Arvelduste Pank, november 2012, kättesaadav aadressil <http://www.bis.org/statistics/derstats.htm>, andmed on kättesaadavad aadressil <http://www.bis.org/statistics/otcder/dt21a21b.pdf>.

⁹ Nagu on nõudnud Euroopa Parlament.

ühinemine tooks tuletisinstrumentide klientide jaoks tõenäoliselt kaasa hindade kasvu ja innovatsiooni vähenemise ning osaliste väljapakutud heastamiseetmed ei ole selliste probleemide kõrvaldamiseks piisavad.

Ühtsel turul tehingute hõlbustamine paremini toimivate maksesüsteemide kaudu

2012. aastal jätkas komisjon konkurentsieskirjade jõustamist seoses krediitkaardiettevõtjate, eelkõige Visa ja MasterCardi konkurentsivastase käitumisega seoses nende nõutavate mitmepoolsete vahendustasudega. Mitmepoolsed vahendustasud moodustavad märkimisväärse osa kogukuludest, mida jaemüüjad peavad maksekaartide vastuvõtmise eest tasuma. 2010. aastal tehti Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP) 35 miljardit kaardimakset koguväärtusega 1,8 triljonit eurot.

Visa krediit- ja deebetkaardid moodustavad ligikaudu 41 % kõikidest EMPs välja antud maksekaartidest. Visa maksekaarte võtab vastu üle viie miljoni kaupmehe. 2012. aastal saatis komisjon *Visale* täiendavad vastuväited seoses mitmepoolsete vahendustasudega, mida äriühing tarbijate krediitkaarditehingutelt EMPs nõuab¹⁰. Komisjon jõudis esialgsele järeldusele, et sellised mitmepoolsed vahendustasud vähendavad vastuvõtivate pankade vahelist hinnakonkurentsi, suurendavad krediitkaardi vastuvõtmise kulusid kaupmeeste jaoks ning kokkuvõttes kasvatavad tarbijahindu. Ühtlasi leidis komisjon, et piiriüleste vastuvõtjate kohustus maksta tehingu toimumise riigis kohaldatavaid mitmepoolseid vahendustasusid takistab piiriülest vastuvõtmist, mille tagajärjel püsib ühtse turu killustatus riiklikeks turgudeks ning kaupmeestel puudub võimalus saada kasu väiksematest mitmepoolsetest vahendustasudest teistes liikmesriikides.

Visa juhtumit analüüsid järgis komisjon hoolikalt Euroopa Liidu Üldkohtu maikuus tehtud otsust kohtuasjas MasterCard, milles täielikult toetati komisjoni järeldusi mitmepoolsete vahendustasude konkurentsivastase olemuse kohta¹¹.

2. RIIGIABI REFORM ÜHTSE TURU EDASISEKS ARENDAMISEKS JA MAJANDUSKASVU TOETAMISEKS AVALIKU SEKTORI VAHENDITE NAPPUSE TAUSTAL

Möödunud aastal tehti esimesed otsused, millega kohaldati 2011. aastal vastu võetud üldist majandushuvi pakkuvatele teenustele antava riigiabi uut raamistikku. 2012. aasta mais käivitas komisjon veelgi ambitsioonikama reformikava – riigiabi ajakohastamise.

Uute üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevate eskirjade jõustumine: nappide avaliku sektori eelarvete maksimaalne kasutamine Euroopa sotsiaal- ja majandusmudeli toetamiseks

Üldist majandushuvi pakkuvad teenused on avalikud teenused, mida turujõud üksi ei osutaks või vähemalt ei teeks nad seda kõigile kättesaadaval kujul. Üldist majandushuvi pakkuvad teenused moodustavad Euroopa sotsiaalse turumajanduse mudeli lahutamatu osa.

¹⁰ Pärast menetluse algatamist 2008. aasta märtsis saatis komisjon *Visale* 2009. aasta aprillis vastuväited seoses tarbijate deebet- ja krediitkaarditehingutelt nõutavate mitmepoolsete vahendustasudega (vt MEMO/09/151). Visa Europe kohustus seadma deebetkaartide mitmepoolsete vahendustasude ülempiiriks 0,20 %; komisjon muutis selle kohustuse siduvaks 2010. aasta detsembris (vt IP/10/1684). Tarbijate krediitkaarditehingutelt nõutavaid mitmepoolseid vahendustasusid käsitlev menetlus jätkub.

¹¹ 24. mai 2012. aasta otsus kohtuasjas T-111/08, veel avaldamata.

Uued üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevad eeskirjad (kehtivad alates 31. jaanuarist 2012) aitavad ametiasutustel kavandada arukamaid, tõhusamaid ja tulemuslikumaid teenuseid sellistes valdkondades nagu energia, transport, telekommunikatsioon ja postiteenused. Uus lähenemisviis tähendab seda, et komisjon keskendub sellistele üldist majandushuvi pakkuvatele teenustele, mis saavad riigilt suuri vahendeid ning mis seetõttu võivad tõenäolisemalt moonutada konkurentsi ühtsel turul. Esimesed otsused (nt Post Office Limited¹²) näitavad, kuidas riigihankeid käsitlevate eeskirjadega saab tagada posti- ja muude esmatähtsate avalike teenuste osutamise jätkamise samaaegselt õiglase konkurentsiga ühtsel turul¹³ (vt ka punkt 3.3 allpool).

Riigiabi ajakohastamine: kahe probleemi – majanduskasvu ja eelarvepiirangute – lahendamine, kaitstes samas ühtset turgu

8. mail 2012 algatas komisjon riigiabi ajakohastamise, st terve riigiabipoliitika reformimise. Üks riigiabi ajakohastamise põhieesmärk on pidada prioriteetseks jõustamist selliste juhtumite puhul, millel on ühtsele turule oluline mõju. Teine peamine eesmärk on tagada kasinate avaliku sektori eelarvevahendite suunamine tõeliste turutõrgete lahendamiseks, st mitte raisata neid projektidele, mis oleks igal juhul ellu viidud. Teiste sõnadega on riigiabi ajakohastamise eesmärk hõlbustada vahe tegemist hästi kavandatud, kindlakstehtud turutõrgetele ning ühiseesmärkidele suunatud ja konkurentsi minimaalselt moonutava abi ning sellise abi vahel, mis ei paku ettevõtjatele tegelikke stiimuleid, tõrjub välja erainvesteeringuid ning hoiab elus ebatõhusaid ja elujõuetuid ettevõtjaid („halb abi”)¹⁴. Nn hea abi tugevdab ühtset turgu, samal ajal kui halb abi nõrgestab seda. Riigiabi on horisontaalne vahend, mis hõlmab tervet ühtset turgu, muu hulgas hiljuti liberaliseeritud võrgutööstusi. Seega saab ja tuleb seda kavandada ning mõjuvahendina kasutada nii, et aidata liikmesriikidel suunata majandus tagasi kasvuteele, tagades samas riigi rahanduse jätkusuutlikkuse.

Riigiabi ajakohastamise tegelik elluviimine algas mitmete oluliste riigiabisuuniste ja raamistike läbivaatamisega. Eesmärk on viia need kõik kooskõlla üldiste sidusate põhimõtete ja meetoditega. Selleks alustas komisjon avalikke konsultatsioone seoses lairibataristule, keskkonnakaitsele ja regionaalarengule antava riigiabi suhtes kehtivate eeskirjadega. Samuti jätkati tööd teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks, riskikapitalile ning päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava abi varem alustatud läbivaatamisega. Valdav osa riigiabi ajakohastamisega seotud eeskirju kavatsetakse kehtestada enne Euroopa Parlamendi praeguse koosseisu ametiaja lõppu¹⁵.

3. KONKURENTSI SOODUSTAMINE VÖRGUTÖÖSTUSTE KUI ÜHTSE TURU TUGISAMBA PUHUL

3.1. Energiaturgude integreerimine säästlikkuse toetamiseks

Gaasi- ja elektriturudel allesjäänud tõkete kõrvaldamine vajab ühtset turgu käsitlevaid õigusakte, mida toetab konkurentsipoliitika

¹² Juhtum COMP/SA.33054 *Post Office Limited: Compensation for net costs incurred to keep a non-commercially viable network for the period 2012-15 and the continuation of a working capital facility* (vt IP/12/320). Juhtumit hinnati ELi toimimise lepingu artikli 106 kohaselt.

¹³ Vastavalt Euroopa Parlamendi ning ÜRO majandus- ja sotsiaalnõukogu üleskutsele.

¹⁴ Asepresident Almunia 8. oktoobri 2012. aasta kõne (vt SPEECH/12/701) Euroopa Parlamendis „2013.–2014. aasta konkurentsipoliitika tööprogrammi tutvustus”. Kättesaadav aadressil http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-701_en.htm.

¹⁵ Sealsamas.

2005. aastal teostas komisjon gaasi- ja elektriturude põhjaliku sektoriuuringu, millest selgus, et hoolimata ELi valdkondliku reguleerimise teel ühtse turu integreerimiseks alates 1990. aastate lõpust tehtud jõupingutustest esineb seal tõsiseid konkurentsitõkkeid, eeskätt suurte turuletuleku tõketega kontsentreeritud turgudel, kus sageli tegutsevad vertikaalselt integreeritud turgu valitsevad ettevõtjad. Probleeme raskendasid liikmesriikide võrkude vahelised piiratud ühendusvõimsused. Selline olukord oli tekitanud ühtsel turul erinevad hinnad ja tarnetingimused. Komisjon võttis oma uuringu põhjal konkurentsieeskirjade jõustamise kaudu järelmeetmeid, kasutades selleks sageli otsuseid, millega nõustuti mitmes riigis tegutsevate turgu valitsevate gaasi- ja elektriettevõtjate pakutud kohustustega¹⁶.

Üksnes ELi konkurentsipoliitika abil ei suudeta integreerida ELi gaasi- ja elektriturge ega tagada konkurentsivõimelisi hindu ja tarnekindlust. Seepärast võeti 2011. aastal vastu kolmas gaasi- ja elektrivaldkonda käsitlev õigusaktide pakett, mille rakendamine on praegu käimas, et luua 2014. aastaks tervet ELi hõlmav ühtne energiaturg.

Energiasektoris konkurentsieeskirjade jõustamisel ida suunale keskendumine

Enamikus selle valdkonna konkurentsieeskirjade rikkumisi käsitlevates uurimistes ja otsustes alates gaasi- ja elektriturude sektoriuuringust 2005. aastal on käsitletud Lääne-Euroopa turge. Hiljuti, eelkõige 2012. aasta jooksul, on uurimiste raskuskese nihkunud ida poole. Üldiselt on Kesk- ja Ida-Euroopa gaasivõrgud piiriülelalt vähem seotud kui Lääne-Euroopa võrgud.

CEZi juhtumi puhul, mis oli seotud Tšehhi turgu valitseva elektriettevõtja turgu valitseva seisundi väidetava kuritarvitamisega, korraldas komisjon 2012. aastal turuteste seoses struktuursete kohustustega, mille eesmärk oli heastada Tšehhi elektriturule pääsemise sulgemist. Bulgaarias uurib komisjon riikliku gaasiettevõtja BEHi võimalikku turulepääsu piiramist, samuti takistusi piiriülelalt elektriga kauplemisel. Peale selle alustas komisjon 11. detsembril 2012 ametliku monopolidevastase menetluse OPCOMi vastu, mis võimaldab tootjatel ja ostjatel kaubelda elektriga Rumeenias, ning selle emattevõtja, kõnealuses liikmesriigis elektrivõrku kontrolliva riigi omanduses oleva ettevõtja Transelectrica vastu. Komisjon kahtlustab, et OPCOM võib kuritarvitada oma turgu valitsevat seisundit, diskrimineerides äriühinguid nende riikkondsuse või asukoha põhjal. Elektribörsid on üliolulised elektrihindade läbipaistvaks ja usaldusväärseks kujunemiseks.

2012. aastal alustas komisjon monopolidevastase menetluse ka Gazpromi vastu seoses viimase väidetava käitumisega mitmel Kesk- ja Ida-Euroopa gaasiturul. Menetluse algatamine tulenes komisjoni kahtlusest, et Gazprom võis olla kuritarvitanud ja jätkuvalt kuritarvitada oma turgu valitsevat seisundit Kesk- ja Ida-Euroopa eelnevatel gaasitarnealgatustel, millest mõnel on Gazprom sisuliselt ainuke tarnija. Menetluses keskendutakse küsimusele, kas Gazprom on jaganud gaasiturul, takistades gaasi vaba liikumist ELi riikide vahel, ning kas ta seab infrastruktuuri kasutamise seotud tingimusi, mis tõkestavad gaasi tarneallikate mitmekesistamist. Menetlus hõlmab ka tarbijate jaoks ebaõiglase hindade võimalikku kehtestamist.

¹⁶ Näiteks kohustus Saksamaa ettevõtja E.ON komisjoni monopolidevastase uurimise tagajärjel 2008. aastal müüma oma elektritootmise varad ning kõrgepingevõrkudega seotud ärivaldkonna, mis on Saksamaa turu avamisel märgilise tähtsusega. Muud uurimised on aidanud kõrvaldada gaasi ja elektriga piiriülelalt kauplemisel esinenud piiranguid. Näiteks muudeti komisjoni uurimise tulemusel Rootsi elektrienergia põhivõrkude süsteemi, mis takistas ekspordi, piirates võrkudevahelisi ühendusvõimsusi naaberriikidega.

Energiamahukate tööstusharude kaitsmine kasvuhoonegaaside heite ülekandumise eest, tagades samaaegselt ühtse turu terviklikkuse

Komisjon võttis vastu ka olulised elektriturgudega seotud riigiabi eeskirjad. ELi heitkogustega kauplemise süsteemi 2009. aastal kokku lepitud reform, mis jõustub alates 2013. aastast, tähendab seda, et elektritootmisele ei eraldata enam tasuta CO₂ saastekvoote, mis võib ELi äriühingutele kaasa tuua suuremad elektriarved. Vastu võetud eeskirjad lubavad liikmesriikidel alates 2013. aastast hüvitada kõige suurema energiakasutusega sektorites tegutsevatele käitistele osa heitkogustega kauplemise süsteemist tingitud võimalikest suurematest elektrikuludest¹⁷. Eeskirjad kavandati nii, et minimeerida ühtsel turul üha suurematest toetustest tulenevaid konkurentsimoonutusi majanduslikult ebakindlas olukorras, kus on vajadus eelarvedistsipliini järele, näiteks mitte lubades suuremate elektrihindade täielikku hüvitamist ning hüvitist aja jooksul vähendades. Samal ajal lähtuti nende kavandamisel sellest, et täita ELi eesmärk vähendada Euroopa majanduse CO₂-heidet. Sektorid, millele võib hüvitist maksta, hõlmavad alumiiniumi, vase, väetiste, terase, paberi, puuvilla, kemikaalide ja mõne plasti tootjaid. Uus abikava võimaldab liikmesriikidel ära hoida tootmise kolimist EList vähem rangete keskkonnanõuetega kolmandatesse riikidesse, mis kahjustaks kasvuhoonegaaside heitkoguste ülemaailmse vähendamise eesmärki.

3.2. Täiendav ühtse turu õigusakt telekommunikatsioonisektoris

Viimase 15 aasta jooksul on ELi ühtse turu õigusaktide abil tehtud suuri edusamme konkurentsi suurendamiseks telekommunikatsiooniturgudel. Praegu ei ole turgu valitsevad ettevõtjad enam monopoli seisundis ning peavad pakkuma alternatiivsetele ettevõtjatele hulgimüügiteenuseid ja tagama neile juurdepääsu võrkudele. Paljudel endistel monopolidel on aga jätkuvalt tugev turupositsioon, sest neile kuuluvad püsivõrgud, mille nad monopoolse seisundi ajal välja arendasid.

Peale selle, seoses mobiilivõrkudega on neljal ELi kodanikul viiest mobiilsideleping ühega neljast suuremast kontsernist. Samal ajal on paljud telekommunikatsioonituru eripärad, näiteks operaatoritele tegevusloa andmine ja mobiilteenuste kasutatav spekter peamiselt riigisisesed. Telekommunikatsiooni valdkonnas oleme ELi ühtse turu saavutamisest veel kaugel; selle asemel on palju ettevõtjaid, kes tegutsevad 27 eraldi turul. Pealegi esineb endiselt püsivaid tõkkeid, mis ei võimalda tarbijatel turu liberaliseerimisest täiel määral kasu saada. Hiljutisest internetiteenuste pakkumise uuringust¹⁸ ilmneb, et nii läbipaistva ja võrreldava teabe puudumine kui ka lepingulised takistused (näiteks lepingute pikaajaline kestus ja trahvid lepingu ennetähtaegse lõpetamise eest) pärsivad tarbijate soovi vahetada teenusepakkujat.

Turujõu ja telekommunikatsioonituru killustatuse vastu võitlemine paralleelselt ühtse turu õigusaktidega

Sellisel taustal peab ühtse turu eelneva reguleerimisega kaasnema ELi konkurentsiõiguse tagantjärele jõustamine eelkõige selleks, et tagada võrdsed turulepääsu tingimused uutele tulijatele.

¹⁷ Eeskirjade kohaselt võib toetus moodustada kuni 85 % iga sektori kõige energiamahukamate ettevõtjate kulude kasvust ajavahemikul 2013–2015; aastatel 2019–2020 alandatakse seda ülempiiri järk-järgult 75 % ni.

¹⁸ „The functioning of the market for internet access and provision from a consumer perspective in the European Union”. Euroopa Komisjoni tervise- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi nimel korraldatud uuring (eeldatavalt avaldatakse see 2013. aasta aprillis).

2012. aastal toetasid liidu kohtud¹⁹ komisjoni 2007. aasta otsust, millega määrati äriühingule *Telefónica* trahv turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest Hispaania lairibateenuste turul. Hinnad, mida *Telefónica* nõudis oma hulgiklientidelt – kes olid samal ajal tema konkurendid jaetasandil –, sundisid neid kandma kahjumit, kui nad soovisid turul tegutsemist jätkata.

Komisjon jätkas tööd konkurentsieeskirjade potentsiaalset rikkumist käsitleva juhtumiga, mis oli seotud äriühingu *Slovak Telekom* võimaliku konkurentsivastase käitumisega mitmel lairibateenuste hulgiturul Slovakkias, ning uuris, kas *Slovak Telekom*i käitumise eest võib pidada vastutavaks tema emattevõtjat *Deutsche Telekom*i.

Samuti jätkas komisjon konkurentsieeskirjade rikkumist käsitleva juhtumi menetlemist *Telefónica* ja *Portugal Telecom*i vastu seoses nende kokkuleppega mitte konkureerida teineteisega Pürenee poolsaare telekommunikatsiooniturgudel. See on telekommunikatsioonisektoris esimene konkurentsieeskirjade rikkumise juhtum, mis on seotud piiriülese turu jagamise kokkuleppega. Selle küsimuse uurimine on komisjoni jaoks väga tähtis, et vältida ühtse turu kunstlikku jagamist riigipiiride järgi.

Komisjon uuris ka seda, kuidas viis suurt telekommunikatsioonivõrgu operaatorit („E5”: *Deutsche Telecom*, *France Télécom*, *Telefónica*, *Vodafone* ja *Telecom Italia*), aga ka mobiilsidesektori ühendus GSMA töötasid välja tulevaste mobiilsideteenuste standardeid. Komisjoni meetme eesmärk oli tagada, et standardimismenetlust ei kasutata konkurentide turulepääsu piiramiseks.

Euroopa Komisjon kiitis ELi ühinemismääruse alusel tingimusteta heaks äriühingute *Vodafone*, *Telefónica* ja *Everything Everywhere* mobiilkaubanduse valdkonna ühissetevõtte loomise Ühendkuningriigis. Mobiilkaubandus ehk mobiilimaksud on uus ja kiiresti arenev sektor. Komisjoni peamine eesmärk oli tagada seda liiki turgude avatuna püsimine, et ebavajalike takistusteta saaks tekkida arvukaid konkureerivaid lahendusi. Uurimise käigus selgus, et mitu alternatiivset võimalust on juba olemas ning lähitulevikus tekib tõenäoliselt palju teisi alternatiive, millega tagatakse Ühendkuningriigi ühissetevõtte mobiilimaksude platvormile piisav konkurentsipurve.

2012. aasta detsembris kiitis komisjon heaks ka ettevõtja *Orange* ülevõtmise konkurendi *Hutchison 3G Austria* poolt, millega operaatorite arv vähenes kolmele. Heakskiit sõltus mitme tingimuse täitmisest. *Hutchinson* kohustus tegema spektri kättesaadavaks, mis on vajalik tingimus uute mobiilsideooperaatorite turule sisenemiseks. Ühtlasi kohustus *Hutchinson* tagama hulgimüügitasandi juurdepääsu kuni 16 virtuaaloperaatorile, kellel endal puudub terviklik võrk. Enne ühinemist pidid pooled sõlmima kokkuleppe esimese turule sisenejaga.

Lairibataristu väljaarendamise toetamine üle kogu ühtse turu

Veel üks ELi konkurentsipoliitika 2012. aasta strateegiline eesmärk oli lairibavõrkude uue taristu väljaarendamine tervel ühtsel turul. Selle valdkonna peamine probleem seisneb selles, et kuigi suurema osa investeringuid teevad kommertsoperaatorid, puuduvad neil stiimulid oma võrkude laiendamiseks äärepoolseimatesse hõredalt asustatud piirkondadesse ja maapiirkondadesse, kus turg üksi ei suuda nende kulusid katta. Samal ajal on strateegia „Euroopa 2020” ühe juhtalgatuse – digitaalarengu tegevuskava – eesmärk pakkuda kõikidele eurooplastele 2013. aastaks lairibaühendust ning tagada, et 2020. aastaks i) on kõikidel eurooplastel juurdepääs veelgi kiiremale internetiühendusele (kiirem kui 30 Mbit/s) ja ii) 50 % või enamal Euroopa kodumajapidamisel on juurdepääs väga kiirele internetiühendusele (kiirem kui 100 Mbit/s). On selge, et mõnel juhul on turutõrgete kõrvaldamiseks vaja riiklikke toetusi; viimase kahe aasta jooksul ongi komisjon

¹⁹ 29. märtsi 2012. aasta otsus kohtuasjas T-336/07, veel avaldamata.

kiitnud heaks ligikaudu nelja miljardi euro ulatuses abi, veendudes muu hulgas, et avaliku sektori vahendid ei tõrju välja erainvesteeringuid.

Aasta jooksul viis komisjon kõikehõlmava riigiabi ajakohastamise projekti osana lõpule lairibataristule antava riigiabi eeskirjade (lairibasunite) ajakohastamise, et viia need veelgi enam kooskõlla digitaalarengu tegevuskava ambitsioonikate eesmärkidega toetada väga kiireid lairibaühendusi terves ELis. Sel eesmärgil püütakse uute suunistega saavutada õige tasakaal avaliku ja erasektori investeeringute vahel, luues samaaegselt konkurentsi soodustava õhkkonna (nt tagades kõikidele ühtsel turul tegutsevatele operaatoritele avatud juurdepääsu riigi rahastatud taristule). Lairibaturgudel domineerivad jätkuvalt siseriiklikud turgu valitsevad ettevõtjad, välja arvatud nendes üksikutes riikides, kus on loodud tervet riiki hõlmav kaabellevi infrastruktuur. Selleks et aidata saavutada digitaalarengu tegevuskava eesmärki tagada pooltele Euroopa kodumajapidamistele 2020. aastaks väga kiire ühendus (kiirem kui 100 Mbit/s), lubatakse läbivaadatud suunistega riiklikest vahenditest rahastamist ka linnapiirkondades, kohaldades väga rangeid tingimusi konkurentsi soodustavate tulemuste tagamiseks.

Euroopa Komisjon võttis vastu ka ettepaneku 1998. aasta võimaldamismääruse muutmiseks. See lubaks komisjonil vabastada teatavad lairibataristule antava abi kategooriad komisjoni eelneva teavitamise kohustusest ning lihtsustaks kindlat liiki projektide heakskiitmist. Eeskätt on see seotud:

- abiga, mis hõlmab lairibaühenduse põhivõrke piirkondades, kus puudub lairibataristu ja kus sellise taristu väljaarendamine lähitulevikus on ebatõenäoline (nn valged piirkonnad), ning väikeste üksikabimeetmetega, mis hõlmavad väga kiireid järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrke järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude nn valgetes piirkondades;
- abiga, mida antakse lairibaühenduse rajatistele ja passiivsele lairibaühendusele.

3.3. Tõhusate piiriüleste postiteenuste edendamine, tagades avaliku teenuse kättesaadavuse

Veel üks ühtse turu toimimiseks määrava tähtsusega traditsiooniline võrgutööstus on postiteenused. Paljud Euroopa ettevõtjad sõltuvad üha enam täppisajastatud tarnetest, et hoida inventarikulud optimaalsel tasemel. Sageli kasutavad nad oma logistikaahela osana kullerteenuseid, eelkõige piiriüleste saadetiste puhul. Majanduskasvu seisukohast on ülioluline, et piiriüleste postisaadetiste kättetoimetamine oleks võimalikult tõhus. Ühtlasi võimaldavad tõhusad postiteenused kasutada piiriülese e-kaubanduse üha suurenevat potentsiaali.

Samal ajal on postiteenuste sektor oluline üldist majandushuvi pakkuv teenus, mis võib vajada riigiabi olukordades, kus turg ise ei suuda tagada üldisi ja taskukohaseid teenuseid. ELi konkurentsi- ja ühtse turu eeskirjad viivad need kaks aluspõhimõtet omavahel kooskõlla.

Uute eeskirjade järkjärguline rakendamine, tagades üldist majandushuvi pakkuvate teenuste elujõulisuse ja õiglase konkurentsi tervel ühtsel turul

31. jaanuaril 2012 jõustunud üldist majandushuvi pakkuvatele teenustele antava riigiabi uue raamistiku esmakordne kohaldamine oligi seotud postiteenuste sektoriga. 2012. aasta märtsis võttis komisjon uue üldist majandushuvi pakkuvate teenuste raamistiku põhjal vastu kaks otsust seoses ettevõtjaga UK Post Office Limited. Komisjon leidis, et abi ei ületanud ettevõtjale Post Office Ltd antud avaliku teenuse osutamise ülesande netokulu ja et ülesande andmine toimus kooskõlas riigihankeid käsitlevate eeskirjadega. Lisaks sisaldas hüvitise maksmist käsitlev ülesande andmise ja rahastamisleping asjakohaseid sätteid avaliku teenuse tõhusa osutamise stimuleerimise kohta, olles kooskõlas ettevõtja Post Office Ltd 2012.–2015. aasta strateegilise kavaga, mille eesmärk on tema võrgus osutatavate teenuste ajakohastamine ja parandamine vastavalt iga-aastastele tõhusust käsitlevatele eesmärkidele.

Samamoodi kiitis komisjon heaks Prantsusmaa antud 764 miljoni euro suuruse maksuvabastusmeetme Prantsuse turgu valitsevale ettevõtjale *La Poste*, et võimaldada tal katta kulud seoses ulatusliku postiteenuste osutamisega ajavahemikul 2008–2012. Ühtlasi lubas komisjon 1,2 miljardi euro ulatuses kulude hüvitamist, mida *La Poste* oli samal ajavahemikul kandnud, täites ajakirjandusväljaannete vedamise ja kättoimetamise ülesannet. Need kaks abimeedet leiti olevat kooskõlas ELi riigiabi eeskirjadega, sest nendega korvati *La Poste*’ile määratud olulise avaliku teenuse osutamise netokulud üksnes osaliselt ning seega ei antud äriühingule ühtsel turul ebaõiglast konkurentsieelist.

Postiteenuste sektorit tuli eriti hoolikalt kontrollida tulenevalt asjaolust, et 2012. aasta lõpuks oli kõnealune sektor terves ELis täiesti liberaliseeritud. Selleks võttis komisjon vastu neli tähtsat otsust riigiabi kohta, mida *Saksamaa*, *Belgia*, *Prantsusmaa* ja *Kreeka* olid andnud oma vastavatele turgu valitsevatele postiettevõtjatele. *Saksamaa* ja *Belgia* puhul nõudis komisjon suurte ühtse turuga kokkusobimatute abisummade sissenõudmist, samal ajal kui *Prantsusmaa* ja *Kreeka* antud toetus kiideti heaks. *Deutsche Posti* ja *Belgian Posti* saadud abisummad ületasid neile ametiasutuste määratud üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamiseks vajalike hüvitiste taset. Seepärast otsustas komisjon, et selline täiendav abi ei olnud ühtse turuga kokkusobiv, sest andis kahele asjaomasele äriühingule konkurentide ees eelise väljapoole nende avaliku teenuse osutamise ülesannet jäävas äritegevuses.

Ühinemiste kontrollimine piiriülestel postipakkide turgudel konkurentsi jätkumise tagamiseks

Postiteenuste sektori arengut kontrolliti ka ühinemiste seisukohast. Kavandatud ühinemine, mis hõlmas *TNT* ülevõtmist *UPS*i poolt, oleks vähendanud üleeuroopalist kullerpostisaadetiste võrgustikku kontrollivate äriühingute arvu neljalt kolmele. 20. juulil 2012 alustas komisjon plaanitud ühinemise põhjalikku uurimist ning keelas lõpuks kavandatud ülevõtmise 30. jaanuaril 2013. Sellise tehinguga oleks piiratud konkurentsi viieteistkümnes liikmesriigis väikepakside kullerveol teistesse Euroopa riikidesse. Kõnealustes liikmesriikides oleks ülevõtmine vähendanud oluliste turuosaliste arvu üksnes kolme või kaheni, nii et mõnikord oleks ainuke alternatiiv *UPS*ile olnud *DHL*. Seega oleks selline koondumine tõenäoliselt kahjustanud tarbijaid, tuues kaasa hinnatõusu ja kõrvaldades konkurentsipurvet, mida avaldas *TNT*. Komisjon hindas põhjalikult kavandatud heastamismeetmeid, korraldades sealhulgas turutesti, mille käigus konsulteeriti tarbijate ja teiste huvitatud isikutega. Kõnealused heastamismeetmed olid aga kindlakstehtud konkurentsiprobleemide kõrvaldamiseks ebapiisavad.

4. TEADMISTEPÕHISE MAJANDUSE VÕIMALUSTE KASUTAMINE

4.1. Väärkasutuse ärahoidmine uutes ja kiiresti arenevates digitaalsektorites

Digitaalvaldkonnas võib võrgustikest tulenev mõju ja kasutajate sidumine tekitada püsivaid turupositsioone, mida on võimalik kasutada konkurentide või uute turule sisenejate kõrvaletõrjumiseks. Komisjon on varem teinud otsuseid kõrgtehnoloogilistes sektorites, takistades turgu valitsevatel ettevõtjatel kuritarvitada patenditud tehnoloogiaid või muul viisil konkurentsivastaselt käituda²⁰. Digitaalmajandusega seotud juhtumite puhul on keskne probleem asjaolu, et kõnealused turud arenevad tavaliselt väga kiiresti, mis nõuab aegsat ja

²⁰ Täpsemalt ELi toimimise lepingu artikliga 102 seotud juhtumid, mis hõlmavad Microsofti (vt komisjoni 24. märtsi 2004. aasta otsust juhtumi COMP/C-3/37.792 kohta) ja Intelit (vt komisjoni 13. mai 2009. aasta otsust juhtumi COMP/C-3/37.990 kohta).

tõhusat sekkumist²¹. Nagu sedastas Euroopa Kohus kohtuotsuses Telia Sonera, „ei saa [konkurentsieeskirjade] kohaldamine sõltuda sellest, et arutusel olev turg on juba teatud määral väljakujunenud. Nimelt nõuab ELTL artikkel 102 just jõudsalt kasvavatel turgudel võimalikult varast sekkumist, et vältida seda, et turul kujuneks välja ja kinnistuks konkurentsistruktuur, mida moonutab [...] ettevõtja kuritarvitav strateegia”²².

Digitaalsektoris innovatsiooni jätkamise võimaldamine alates nutitelefonidest kuni muusikani

Aasta jooksul pöörati eritähelepanu standardipõhiste patentide võimalikule väärkasutusele nutitelefonide tootjate vahelistes nn patendisõdades. Komisjon kaalus standardipõhiste patentide küsimust ELi ühinemismääruse alusel, andes *Google'ile* heakskiidu *Motorola* ülevõtmiseks²³. Komisjon algatas ka kolm menetlust²⁴ seoses *Samsungi* ja *Motorola* standardipõhiste patentide võimaliku kuritarvitamisega, osaliselt selleks, et tuua suuremat selgust kõnealuses valdkonnas, mille kohta komisjonile esitati aasta jooksul arvukaid kaebusi. 21. detsembril 2012 saatis komisjon *Samsungile* nimetatud kolmest menetlusest ühte käsitlevad vastuväited, teavitades viimast komisjoni esialgsest seisukohast, et *Samsungi* mitmes liikmesriigis esitatud taotlus esitada tema mobiiltelefonide standardipõhiste patentide põhjal *Apple'i* suhtes kohtumäärus kujutab endast turgu valitseva seisundi kuritarvitamist²⁵.

Standardipõhiste patentide määrav tähtsus innovatsioonile IKT-sektoris

Standardipõhised patendid on asjakohased terveid sektoreid hõlmava innovatsiooni puhul. Sellised patendid moodustavad oma määratluse kohaselt osa standardist ning nende omanikud on võtnud kohustuse litsentsida neid õiglastel ja mõistlikel tingimustel ning kedagi diskrimineerimata. Kõige halvem võimalik stsenaarium on see, kui äriühing, kes soovib sellistel tingimustel standardipõhise patendi litsentsida, tõrjutakse kohtumääruste kaudu turult välja. Sellised kohtuasjad või nendega ähvardamine võib seega takistada innovatsiooni terves tööstusharus. Standardid võivad olla väga kasulikud mitme omavahel seotud turu jaoks, soodustades koostalitlusvõimet ning võimaldades mastaabi- ja mitmekülgssussäästu nii ühtsel turul kui ka väljaspool seda.

Ühinemiste valdkonnas kiitis komisjon heaks *EMI* salvestatud muusika tegevusharu ülevõtmise maailma juhtiva plaadifirma *Universal* poolt, olles teinud kindlaks, et selline koondumine ei kahjusta digitaalsektori tarbijaid ega uute digitaalteenuste arendamist. Tegemist on ühega mitmest sektorist, mida digitaliseerimine muudab. Komisjon tundis muret, et esialgselt teatatud kujul oleks tehing võimaldanud *Universalil* oluliselt halvendada tarbijatele muusikat müüvate digitaalplatvormidele pakutavaid litsentsitingimusi. Nende kahtluste hajutamiseks võttis *Universal* endale ulatuslikke kohustusi (mis sisuliselt hõlmasid suure osa *EMI* repertuaari, sealhulgas suure läbimüügiga tegevartistide ja kataloogis loetletud artistide esindamise loovutamist *EMPs*, samuti *Universal* kohustust mitte lisada *EMPs* digitaalmuusikateenuste pakkujatega sõlmitavatesse litsentsilepingutesse kümne aasta jooksul nn enamsoodustusrežiimi klauslit). Kõnealuseid kohustusi arvesse võttes järeldas komisjon, et asjaomane tehing ei tekita konkurentsi seisukohast täiendavaid probleeme.

Kohustusi käsitlevad otsused kui paindlik alternatiiv konkurentsi kiire taastamise tagamiseks kiirelt arenevatel digitaalturgudel

²¹ Vt Euroopa Komisjoni asepresidendi Joaquín Almunia 8. oktoobri 2012. aasta kõne (SPEECH/12/701).

²² Otsus kohtuasjas C-52/09: *TeliaSonera Sverige*, EKL 2011, lk I-527.

²³ Juhtum COMP/M.6381, *Google/Motorola Mobility* (vt IP/12/129).

²⁴ Menetlus *Samsungi* vastu algatati 30. jaanuaril 2012 (juhtum COMP/C-3/39.939); menetlus *Motorola* vastu algatati 2. aprillil 2012 (juhtumid COMP/C-3/39.985 ja COMP/C-3/39.986).

²⁵ Vt pressiteade aadressil http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1448_en.htm.

Sellised kohustusi käsitlevad otsused nagu kasutati e-raamatute juhtumi puhul (vt allpool) võivad ära hoida pikaajaliste menetluste vajaduse ning võimaldavad komisjonil saavutada tarbijate jaoks konkreetseid tulemusi. Selline lähenemisviis toimib aga üksnes juhul, kui võetud kohustusi vastutustundlikult täidetakse. Vastasel korral on komisjonil õigus trahve määrata.

12. detsembril 2012 võttis komisjon vastu kohustusi käsitleva otsuse, mis oli seotud e-raamatute sektoriga, st teise digitaalrajanduse uue ja kiiresti areneva osaga, ning millega muudeti õiguslikult siduvaks Apple'i ja nelja rahvusvahelise e-raamatute kirjastaja – Simon & Schuster (CBS Corp.), Harper Collins (News Corp.), Hachette Livre (Lagardère Publishing) ja Verlagsgruppe Georg von Holtzbrinck (muu hulgas Macmillani omanik) – võetud kohustused.

Komisjon algatas menetluse nende äriühingute vastu 2011. aasta detsembris ning veel viienda rahvusvahelise e-raamatute kirjastaja Penguini (Pearson Group) vastu. Kuigi 2012. aasta detsembri otsus ei olnud suunatud Penguinile, sest kõnealune kirjastaja otsustas komisjoni ees kohustusi mitte võtta, käivad komisjonil Penguiniga praegu konstruktiivsed arutelud kohustuste üle, mis võimaldaksid ka selle kirjastaja suhtes algatatud menetluse enneaegselt lõpetada.

Oma otsuses avaldas komisjon muret seoses asjaoluga, et Apple ja neli rahvusvahelist e-raamatute kirjastajat võisid kuritahtlikult kooskõlastada e-raamatute jaemüügi hinnakonkurentsi piiramise Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP), rikkudes ELi konkurentsieskirju. Enne 2010. aasta jaanuari müüsid kirjastajad jaemüüjatele e-raamatuid peamiselt niinimetatud hulgimüügimudeli alusel, mille puhul jaemüüjad ostavad kirjastajatelt e-raamatud ning kehtestavad seejärel vabalt nende e-raamatute jaemüügihinna tarbijatele. 2010. aasta jaanuaris läksid Apple ja neli rahvusvahelist e-raamatute kirjastajat üheskoos üle agendilepingutele, mis kõik sisaldasid ühesuguseid põhitingimusi ning mille tagajärjel muutusid jaemüüjad kirjastajate müügiesindajateks, sest kirjastajad soovisid müüa otse tarbijatele. Kõnealuse agendimudeli alusel kehtestasid neli kirjastajat e-raamatute jaemüügihinna vastavalt agendilepingutes sisalduvatele hinnakujunduseeskirjadele. Nimetatud hinnakujunduseeskirjad oli kavandatud sellisel viisil, et jaemüügihinnad olid kõrgemad kui teatavate suuremate jaemüüjate hinnad asjaomasel ajal. Mõnes EMP riigis kavandati need eeskirjad nii, et puudus isegi võimalus tarbijatele madalamaid hindu pakkuda.

Komisjoni kahtluste hajutamiseks nõustusid Apple ja neli rahvusvahelist e-raamatute kirjastajat tühistama kõik jaemüügihindade piiranguid sisaldavad kehtivad agendilepingud ning hinnakujunduseeskirjad, mille komisjon oli vaidlustanud. Ühtlasi kohustusid Apple ja neli rahvusvahelist e-raamatute kirjastajat mitte sõlmima viie aasta jooksul uusi lepinguid, mis sisaldavad komisjoni vaidlustatud hinnakujunduseeskirju. Peale selle nõustusid neli rahvusvahelist e-raamatute kirjastajat lubama jaemüüjatel kahe aasta jooksul pakkuda e-raamatute hinnaalandusi summa ulatuses, mida jaemüüja aasta jooksul komisjonitasudena kirjastajalt saab.

Selliste kohustuste võtmisega tehti lõpp komisjonile suurimat muret valmistanud tavadele ning taastati tingimused, mis võimaldavad e-raamatute turul saavutada oma algne olek. Kui e-raamatute jaehindu käsitlevad riiklikud õigusaktid seda võimaldavad, võib see tarbijate jaoks kaasa tuua e-raamatute madalamad hinnad EMPs.

Üks turgu valitseva seisundi väidetava kuritarvitamise juhtum on seotud *Google'iga*. Komisjon väljendas muret seoses Google'i nelja liiki äritavadega, mis võivad endast kujutada

turgu valitseva seisundi kuritarvitamist ELi toimimise lepingu artikli 102 tähenduses, nimelt: i) viis, kuidas üldiste otsingutulemuste hulgas on kuvatud Google'i vertikaalse otsingu teenused võrreldes konkurentide teenustega; ii) viis, kuidas Google võib oma vertikaalse otsingu teenustes kasutada ja kuvada kolmandate isikute sisu; iii) ainuõiguslikud kokkulepped Google'i otsingu reklaamide esitamiseks muudel veebisaitidel ja iv) AdWordi reklaamikampaania liikuvusele seatud piirangud. Google esitas 2013. aasta jaanuari lõpus üksikasjaliku kohustusi sisaldava dokumendi. Komisjoni talitused analüüsivad praegu Google'i ettepanekut, et teha otsus, kas see võimaldaks komisjonil alustada menetlust määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 9 kohase otsuse tegemiseks.

Varasema kohustusi käsitleva otsuse täitmata jätmist arutati *Microsoftiga* seotud juhtumis. 2009. aasta detsembris muutis komisjon Microsoftile õiguslikult siduvaks kohustused, mis olid võetud konkurentsialaste kahtluste hajutamiseks seoses Microsofti veebilehitseja Internet Exploreri sidumisega peamise klientide personaalarvutite operatsioonisüsteemiga Windows. Täpsemalt kohustus Microsoft tegema Euroopa Majanduspiirkonnas viie aasta jooksul (st kuni 2014. aastani) kättesaadavaks nn valikuakna, mis võimaldab Windowsi operatsioonisüsteemi kasutajatel teadlikult ja erapooletult valida, millist veebilehitsejat nad soovivad lisaks Microsofti veebisirvijale või selle asemel paigaldada. Kõnealune valikuaken tuli teha 2010. aasta märtsiks kättesaadavaks nendele Windowsi kasutajatele Euroopas, kelle vaikumisi veebilehitseja on Internet Explorer.

6. märtsil 2013 vastu võetud otsuses leidis komisjon aga, et Microsoft ei ole ajavahemikul 2011. aasta maist kuni 2012. aasta juulini oma operatsioonisüsteemi Windows 7 hoolduspaketis 1 (Service Pack 1) veebisirviija valikuakent välja arendanud, mille tagajärjel ei olnud valikuaken 15 miljonile Windowsi kasutajale ELis sellel ajal kättesaadav. Microsoft on avalikult tunnistanud, et valikuakent asjaomasel ajavahemikul ei kuvatud.

4.2. Intellektuaalomandi õiguste väärkasutamise vältimine farmaatsiasektoris

Ravimid on veel üks sektor, milles teadmised, leiutised ja ideed ning nendega kaasnevad intellektuaalomandi õigused on keskse tähtsusega. Kõnealuses sektoris tegutsevatel patendiomanikel ja geneeriliste ravimite tootjatel võib aga tekkida kiusatus sõlmida konkurentsivastaseid kokkuleppeid, millega lükatakse edasi odavamate geneeriliste ravimite turule sisenemine, eriti ajal, mil toimeaine aluspatendiga tagatud kaitse kehtivusaeg hakkab lõppema või pärast selle lõppemist. Samal ajal võivad sellised patendikokkulepped paljudel juhtudel olla ratsionaalsed ja ühiskondlikult kasulikud otsused ebakindluse vähendamiseks ning kohtukulude vältimiseks.

Seda arvesse võttes algatas komisjon 2008. aastal farmaatsiasektoris uurimise, mille tulemused avaldati 2009. aasta juulis²⁶. 2012. aasta jooksul edenesid uurimise järelmeetmed mitmes valdkonnas. Seoses konkurentsieeskirjade jõustamisega saatis komisjon 25. ja 30. juulil 2012 vastuväited rohkem kui neljateistkümnele ettevõtjale seoses kahe suure juhtumiga, mis on seotud võimalike konkurentsivastaste kokkulepete ja ühepoolse tegevusega.

Vastuväited seoses käitumisega, mis võib lükata edasi geneeriliste antidepressantide ja südameveresoonekonna ravimite sisenemise ühtsele turule

Üks nimetatud vastuväidetest oli seotud *Citaloprami* juhtumiga, mille puhul originaalravimi tootja *Lundbeck* ning mitu geneerilisi ravimeid tootvat konkurenti sõlmisid kokkulepped, mis võisid takistada geneerilise

²⁶ Vt IP/09/1098 ja MEMO/09/321.

tsitalopraami sisenemist EMP turgudele. Tsitalopraam on ühe antidepressantide klassi toimeaine. Vastuväidet esitati ka äriühingutele *Merck KGaA*, *Generics UK*, *Arrow*, *Resolution Chemicals*, *Xellia Pharmaceuticals*, *Alpharma*, *A.L. Industrier* ja *Ranbaxy*, kes kõik kuulusid kokkuleppe sõlminud geneerilisi ravimeid tootvatesse kontsernidesse. Vastuväidete esitamine ei piira uurimise lõplikku tulemust.

Äriühingud sõlmisid kõnealused kokkulepped ajal, mil geneeriliste ravimite turule sisenemine sai põhimõtteliselt võimalikuks Lundbecki teatavate tsitalopraami patentide kehtivusaja lõppemise tõttu. Vastuväidetes esitatud esialgsete järelduste kohaselt nähti kokkulepetega ette märkimisväärse väärtuse üleandmine Lundbeckilt neljale geneerilisi ravimeid tootvale konkurendile. Geneeriliste ravimite tootjad omakorda hoidusid geneerilise tsitalopraami müümiseks ühtsele turule sisenemast. Lundbecki ülekanded geneerilisi ravimeid tootvatele konkurentidele hõlmasid muu hulgas otsemakseid geneerilise tsitalopraami varude ostmiseks, et need hävitada, aga ka tagatud kasumit geneeriliste ravimite tootjatele pakutud turustuskokkulepe põhjal. Komisjon asus esialgsele seisukohale, et kui selline käitumine osutub tõendatuks, võis see tekitada olulist kahju tarbijatele, sest kokkulepped võimaldasid geneerilise ravimi turule sisenemise edasilükkamist ja hindade kõrgel hoidmist.

Teine vastuväide oli seotud *Perindopriili* juhtumiga, mille puhul *Les Laboratoires Servier* ja *mitu geneerilisi ravimeid tootvat konkurenti* sõlmisid kokkulepped, mis võisid takistada geneerilise perindopriili sisenemist ühtsele turule. Perindopriil on ühe südame-veresoonkonna ravimite klassi toimeaine. Vastuväidetes täpsustatud esialgse seisukoha põhjal nõustusid geneeriliste ravimite tootjad mitte sisenema turule oma odavamate geneeriliste toodetega ja/või mitte edaspidi vaidlustama Servier' kallimat ravimit kaitsvate patentide kehtivust; vastutasuks tegi Servier neile makseid. Ka Servier võis kasutada kõikehõlmavat strateegiat perindopriili odavamate geneeriliste versioonide turule sisenemise vältimiseks ajal, mil Servier' perindopriili patendikaitse kehtivusaeg hakkas lõpule jõudma. Analüüsitava tegevus hõlmas selliste patentide omandamist, millega võidakse konkurendid turult kõrvale jätta, samuti patendikokkuleppeid teiste äriühingutega, millega kaasnesid sama liiki tagasimaksud, mida käsitletakse Citaloprami juhtumis.

Kui väited tõeseks osutuvad, võivad Citaloprami ja Perindopriili juhtumites käsitletavat tavad tuua kaasa märgatava kahju, sest riiklike tervishoiuteenuste ja kindlustuskeemide alusel ollakse sunnitud ravimite kallima, patendiga kaitsitud versiooni eest maksmist kauem jätkama.

Sellise konkurentsivastase tegevuse eest karistuste määramine on vajalik innovatsioonistiimulite säilitamiseks asjaomases sektoris. Konkurentsivastast käitumist ei tuleks kasutada selleks, et kunstlikult pikendada patendikaitset, mis juba oma määratluse kohaselt on ajaliselt piiratud. Kõnealune piirang on ülioluline pidevate innovatsioonistiimulite säilitamiseks sellistes teadmispõhistes sektorites nagu ravimid.

Komisjon jätkas järelevalve teostamist originaalravimite ja geneeriliste ravimite tootjate vaheliste potentsiaalselt kahjulike patendikokkulepete üle

2012. aasta juulis andis komisjon välja oma kolmanda järelevalvearuande patendikokkulepete kohta farmaatsiasektoris²⁷. Aruandes kinnitati, et kuigi sõlmitud kokkulepete koguarv kasvas märgatavalt, langes konkurentsi seisukohast potentsiaalselt probleemsete kokkulepete osakaal poole võrra sektoriuuringu tegemise ajal täheldatud tasemega võrreldes. Potentsiaalselt probleemsete kokkulepete osakaal oli püsivalt umbes 11 % võrreldes sektoriuuringus kindlaks tehtud 21 %-ga. Samal ajal kasvas igal aastal sõlmitud kokkulepete koguarv sektoriuuringu järeldustega võrreldes 500 %, jõudes 120ni. Tundub, et enamik kokkuleppeid ei ole konkurentsi seisukohast probleemsed. Need andmed näitavad, et vastupidiselt teatavate sidusrühmade väljendatud esialgsele kartusele ei ole komisjoni kontroll takistanud ettevõtjatel ühtsel turul kokkuleppeid sõlmida.

Kohtuotsuses AstraZeneca leidis Euroopa Kohus, et ELi konkurentsioigus täiendab ühtse turu eeskirju

2005. aasta juunis võttis komisjon vastu otsuse, millega AstraZenecale määrati trahv kahe rikkumise eest (ELi toimimise lepingu artikkel 102 ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu

²⁷ Vt MEMO/12/593.

artikkel 54). Otsuses leiti, et AstraZeneca oli väärkasutanud avalikke menetlusi ja eeskirju mitmes EMP riigis eesmärgiga takistada geneeriliste ravimite tootjatel ja paralleelkaubandusega tegelevatel ettevõtjatel konkureerimist AstraZeneca suure läbimüügiga maohaavandiravimiga Losec.

Oma 6. detsembri 2012. aasta otsuses (kohtuasi C-457/10 P) toetas Euroopa Kohus Üldkohtu 2010. aasta kohtuotsust, milles lükati suurel määral tagasi AstraZeneca apellatsioonikaebus komisjoni 2005. aasta otsuse vastu (see oli esimene otsus, millega määrati trahv turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest farmaatsiasektoris). Eelkõige kinnitas Üldkohus, et regulatiivmenetluse väärkasutamine võib teatavatel juhtudel kujutada endast turgu valitseva seisundi kuritarvitamist.

Euroopa Kohus leidis, et valdavas osas seisneb turgu valitseva seisundi kuritarvitamine tegevuses, mis on muude õigusharude kui konkurentsioiguse seisukohast seaduslikud. See kinnitab, et ELi konkurentsipoliitika täiendab ELi õiguse muid valdkondi, sealhulgas ühtse turu eeskirju, mitte ei ole neile allutatud.

5. KONKURENTSIALANE DIALOOG TEISTE INSTITUTSIOONIDEGA

5.1. Struktureeritud dialoog Euroopa Parlamendiga

Konkurentsi peadirektoraat peab pidevat konkurentsiküsimustealast struktureeritud dialoogi Euroopa Parlamendi ning eelkõige selle majandus- ja rahanduskomisjoniga (ECON).

Struktureeritud dialoog majandus- ja rahanduskomisjoniga

Struktureeritud dialoogi osana külastas konkurentsi eest vastutav asepresident majandus- ja rahanduskomisjoni 2012. aastal kaks korda. Juunis tutvustas ta konkurentsipoliitika aastaaruannet ning oktoobris komisjoni 2013. aasta tööprogrammi. Asepresidendil on Euroopa Parlamendiga pidev kontakt ka väljaspool struktureeritud dialoogi. 22. mail 2012 osales ta toidusektorit käsitleva Euroopa konkurentsiaruande²⁸ teemalisel tööseminaril. 24. septembril 2012 võttis ta osa LIBORI-EURIBORiga seotud turuga manipuleerimist käsitleval kuulamisel. Asepresident osales ka riigiabi ajakohastamise teemalisel tööseminaril (25. september 2012) ning andmekaitsele ja konkurentsieskirjadele pühendatud üritusel (26. november 2012).

Koostöö raames korraldas konkurentsi peadirektoraat 7. juunil 2012 majandus- ja rahanduskomisjoni liikmete assistentidele ja poliitikanõustajatele seminari, kus käsitleti 2011. aasta konkurentsialases tööprogrammis sisalduvaid põhiteemasid²⁹. 28. veebruaril 2012 vahetas asepresident siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoniga (IMCO) arvamusi konkurentsi ja majanduskasvu küsimustes. Konkurentsi peadirektoraat teavitab asjakohaseid komisjone korrapäraselt avalikest konsultatsioonidest ja uute suuniste vastuvõtmisest. Kokku esines asepresident Euroopa Parlamendi ees kaheksal korral (vt tabel).

Kuupäev	Kohtumine	Teema
28.02.2012	Euroopa Parlamendi siseturu- ja tarbijakaitsekomisjon	Arvamuste vahetamine konkurentsi ja majanduskasvu teemal
22.05.2012	Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjon, konkurentsi töörühm	Euroopa konkurentsivõrgustiku aruanne ja ühise põllumajanduspoliitika reform

²⁸ http://ec.europa.eu/competition/ecn/food_report_en.pdf.

²⁹ Käsitletud küsimused hõlmasid riigiabi finantssektoris, toidusektoris ja lennundussektoris ning riigiabi ajakohastamise algatust.

19.06.2012	Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjon, struktureeritud dialoog	2011. aasta konkurentsiaruande esitlemine
11.09.2012	Euroopa Parlamendi täiskogu, infotund	Energeetika <i>acquis</i> ' (3. paketi) rakendamise olukord – Gazprom
24.09.2012	Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjon, avalik kuulamine – LIBOR	Turuga manipuleerimine – LIBOR
25.09.2012	Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjon, tööseminar – riigiabi ajakohastamine	Riigiabi ajakohastamine
08.10.2012	Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjon, struktureeritud dialoog	2013. aasta tööprogrammi tutvustamine
26.11.2012	Euroopa Parlament, üritus – eraelu puutumatus platvorm	Konkurents ja eraelu puutumatus andmeturgudel

Avalik konsultatsioon ja mõju hindamine

Konkurentsi peadirektooraat edastab teabe avaliku konsultatsiooni algatamise kohta majandus- ja rahanduskomisjoni sekretariaadile ning ootab Euroopa Parlamendi liikmete aegsalt esitatud arvamusi. Peadirektooraadi talitused on Euroopa Parlamendi liikmete käsutuses, et selgitada neile konkreetset huvi pakkuvaid küsimusi. Avalik konsultatsioon ja selle tulemused, konkurentsipoliitikaga seotud uuringud, tellitud uuringud, konkurentsipoliitika valdkonnas koostatud mõjuhindangud ning kõik seotud komisjoni talituste töödokumendid avaldatakse konkurentsi peadirektooraadi veebisaidil³⁰.

Vastusena majandus- ja rahanduskomisjoni liikmete väljendatud huvile riigiabi ajakohastamist käsitleva komisjoni teatise vastu osalesid asepresident ja konkurentsi peadirektooraadi ametnikud 8. oktoobril 2012 riigiabi ajakohastamise teemalisel Euroopa Parlamendi tööseminaril.

Ühise põllumajanduspoliitika reformi käsitlevate arutelude raames kutsusid Euroopa Parlamendi liikmed komisjoni üles lähemalt uurima tootjate mõjujõudu toiduainete tarneahelas võrreldes jaemüüjatega. Kuigi komisjon ei tuvastanud jaemüügisektoris konkreetseid probleeme, nagu on kirjeldatud Euroopa konkurentsivõrgustiku avaldatud aruandes,³¹ algatas ta 2012. aasta detsembris sellele vaatamata uuringu, et hinnata jaeturu ülesehituse mõju tootearendusele ja -valikule toidusektoris.

Euroopa Parlamendi liikmed esitavad komisjonile sageli küsimusi üksikute käimasolevate konkurentsiga seotud juhtumite kohta. Uurimismenetluse suhtes kehtivate konfidentsiaalsusnõuete tõttu ei ole komisjonil võimalik selliste juhtumite teatavate tahkude kohta vastust anda.

Käimasolevad uurimised ja sektoriuuringud

Euroopa Parlamendi liikmete taotlusel kohtuvad konkurentsi peadirektooraadi töötajad nendega korrapäraselt, et selgitada uurimise menetluslikke etappe ja osaleda kindlaid sektoreid käsitlevates üldistes aruteludes, kui osaliste

³⁰ http://ec.europa.eu/competition/index_en.html.

³¹ http://ec.europa.eu/competition/ecn/food_report_en.pdf.

suhtes kehtivad konfidentsiaalsusnõuded seda võimaldavad. Konkurentsi peadirektoraadi käsutuses on mitmesuguseid vahendeid ELi konkurentsioiguse jõustamiseks ja turgudel konkurentsi suurendamiseks muude vahendite abil, näiteks üksikute juhtumite uurimine, sektoriuuringud ja koostöö teiste peadirektoraatidega ühtsel turul konkurentsi mõjutavate reguleerivate meetmete valdkonnas.

5.2. Järelemeetmed seoses 2010. aasta konkurentsipoliitikat käsitleva Euroopa Parlamendi resolutsiooniga

2012. aasta jaanuaris võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni komisjoni 2010. aasta konkurentsipoliitika aruande kohta,³² milles esitati komisjonile mitu teabepäringut. Peale komisjoni ametliku vastuse Euroopa Parlamendi resolutsioonile saatis konkurentsivolinik 2012. aasta aprillis majandus- ja rahanduskomisjoni esimehele kirja ning konkurentsi peadirektoraat esitas ka üksikasjaliku vastuse kõikidele Euroopa Parlamendi resolutsioonist tõstatatud küsimustele.

Euroopa Parlamendi resolutsioonis käsitletud teemad

Euroopa Parlament oli eriti huvitatud konkurentsi peadirektoraadi tegevusest seoses **finants- ja majanduskriisiga ning riigiabi kontrolli rollist selles kontekstis**. Oma vastuses tõi komisjon välja nende tingimuste liigid, mis pangandussektori suhtes asjaomasel ajal kehtinud ajutiste riigiabi eeskirjade kohaldamisega tavapäraselt kehtestati. Nn tingimustega seotus hõlmab pankadelt ja finantseerimisasutustelt nõutavat koormuse jagamist ja ümberkorraldamist, et tagada nende pikaajalise elujõulisuse taastamine, säilitades samal ajal ühtse turu terviklikkuse.

Resolutsioonis tuletas Euroopa Parlament meelde ka oma varasemaid taotlusi,³³ et komisjon töötaks välja õigusaktid konkurentsieeskirjade rikkumisest tulenevate **kahjude** tõhusa **hüvitamise** lihtsustamiseks. Komisjoni 2012. aasta tööprogramm hõlmab ettepanekut konkurentsieeskirjade rikkumisest eraisikutele põhjustatud kahjudega seotud hagide kohta. Konkurentsivaldkonna eest vastutav asepresident kinnitas, et kõnealune ettepanek esitatakse 2013. aastal. Vastusena Euroopa Parlamendi üleskutsele uurida konkurentsi toidusektoris moodustas konkurentsi peadirektoraat asutusesisese toidusektori töökonna, mis koordineeris Euroopa konkurentsivõrgustiku toidusektorialast uuringut. Peale selle algatas komisjoni 2012. aasta detsembris uuringu, mis käsitleb nüüdisaegse jaemüügisektori mõju toiduainete valikule ja innovatsioonile.

5.3. Konkurentsi peadirektoraadi koostöö Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komiteega

Komisjon teavitab peamistest poliitikaalgatustest ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed (EMSK) ning Regioonide Komiteed (RK). Samuti osaleb komisjon töörühmades ja sektsioonide koosolekutel. 4. septembril 2012 kohtus asepresident Almunia EMSK raportööri ajakohastamise algatuse küsimuses ning 7. detsembril 2012 RK raportööri regionaalabi suuniste läbivaatamise küsimuses. 14. novembril 2012 võttis EMSK vastu arvamuse riigiabi ajakohastamise algatuse kohta³⁴ ning 4. detsembril 2012 võttis EMSK ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon (INT) vastu arvamuse 2011. aasta konkurentsiaruande kohta³⁵. 29. novembril 2012 võttis RK vastu arvamuse riigiabi ajakohastamise algatuse kohta³⁶ ning 7. detsembril 2012 võttis RK territoriaalse ühtekuuluvuse poliitika komisjon (COTER) vastu arvamuse regionaalabi suuniste kohta³⁷.

³² P7_TA(2012)0031.

³³ Euroopa Parlamendi resolutsioonid aastatel 2007, 2009, 2010 ja 2011.

³⁴ Kättesaadav aadressil <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.int-opinions.23584>.

³⁵ Kättesaadav aadressil <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.int-opinions.24209>.

³⁶ Kättesaadav aadressil <http://www.toad.cor.europa.eu/corwipdetail.aspx?folderpath=ECOS-V/035&id=21619>.

³⁷ Kättesaadav aadressil <http://www.toad.cor.europa.eu/corwipdetail.aspx?folderpath=COTER-V/034&id=21792>.